

Minyatür Sanatı ve Posta Pulları: Kültürel Mirasın Görsel Yolculuğu

Miniature Art and Postage Stamps: The Visual Journey of Cultural Heritage

Hatice DOĞRAMACI*
Dr. Öğr. Üyesi Cengiz ŞAHİN**

DOI: 10.46641/medeniyetsanat.1650189

Araştırma Makalesi / Research Article

Öz

Minyatür sanatı köklü kültürel mirasımızın belge niteliğindeki önemli bir ürünü olarak geleneksel sanatlarımızın içerisinde yerini almaktadır. Küçük boyutlarda en ince ayrıntılarıyla konunun anlatılmaya çalışıldığı bu geleneksel sanat dalında kendine özgü çizim ve boyama teknikleri kullanılmaktadır. Kökeninin 8. yüzyıla Uygur Türklerinin mağara duvarlarına yaptıkları resimlere dayandığı düşünülmekte Orta Asya coğrafyasından İran üzerinden Anadolu Selçuklularla birlikte Anadolu'ya geldiği bilinmektedir. Osmanlı döneminde de saray sanatları arasında yerini alan minyatür sanatı, günümüzde de minyatür sanatçıları tarafından devam ettirilmekte ve bu alanda yeni eserler üretilmektedir. Tüm dünyada konu, biçim, görsel olarak çok zengin bir içeriğe sahip olan posta pulu tasarımı konusunda ülkemiz de yıllardır özgün çalışmalarını sürdürmektedir. Basılacak posta pulları için emisyon programları düzenli bir şekilde PTT Genel Müdürlüğünce yıllık olarak hazırlanmaktadır. Ülkemizdeki posta pulu tasarım tarihini incelediğimizde işlenen birçok konu arasında minyatür sanatının da olduğu görülmektedir. Bu makale görsel iletişim tasarımı ürünü olan posta pulunun tasarımında minyatür sanatının kullanımını araştırmaktadır. Bu çalışma ile 2025 yılına kadar basılan Türkiye Cumhuriyeti posta pulları tasarımında minyatür sanatı çalışmalarına ne ölçüde yer verildiğinin ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Makalede yapılan araştırmalar sonucunda minyatür sanatının posta pulu tasarımındaki kullanımına, ulaşılan görsel kaynaklardan seçilen bazı örnekler üzerinden bakılmaktadır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak ilgili literatür taraması yapıp, yazılı ve görsel kaynaklar ortaya çıkarılıp incelemesi yapılmıştır. Sonuç olarak verilerden elde edilen bulgular doğrultusunda minyatür sanatının posta pulu tasarımındaki varlığının ne ölçüde ve ne şekilde kullanıldığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Görsel İletişim Tasarımı, Posta Pulu, Posta Pulu Tasarımı, Minyatür Sanatı

Abstract

Miniature painting, a vital component of traditional Turkish arts, stands as a visual document reflecting the depth of the nation's cultural heritage. Defined by its small-scale compositions and meticulous attention to detail, unique methods of drawing and painting characterize this art form. It is widely accepted that the origins of miniature art trace back to the 8th century, to the mural paintings of the Uyghur Turks. Having journeyed from Central Asia through Persia, miniature art was introduced to Anatolia with the Seljuks and subsequently flourished in the Ottoman court as one of the esteemed palace arts. Today, contemporary miniature artists continue to preserve and innovate within this artistic tradition. Postage stamp design represents a rich domain of visual communication, encompassing diverse subjects, styles, and symbolic narratives. In Türkiye, the field of philately has long embraced original design practices, with the Turkish Postal Service (PTT) issuing annual stamp emission programs. An examination of the history of Turkish stamp design

* Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Yüksek Lisans Programı, h.dogramaci84@gmail.com, ORCID: 0009-0006-8049-2528

** Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, cengizsahin@ybu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8348-0913

reveals that miniature art has been periodically featured as a visual and thematic element in Turkish stamp design. This study examines the integration of miniature art into Turkish postage stamp design, with a specific focus on stamps issued by the Republic of Türkiye up to 2025. Employing qualitative research methodologies, including a comprehensive literature review and visual analysis, the study identifies and evaluates selected examples to assess the extent and manner in which miniature art has been utilized. The findings reveal not only the aesthetic contributions of miniature art to stamp design but also its ongoing role as a medium for cultural representation and national identity in contemporary visual design.

Keywords: *Visual Communication Design, Postage Stamp, Postage Stamp Design, Miniature Art*

Giriş

Minyatür, el yazması eserlerde konuya açıklık getirmek için ve yazılan metinde anlatılanı desteklemek amacıyla uygulanan geleneksel bir resim sanatıdır. Küçük boyutlarda çok ince işlenerek çalışılan minyatür eserlerinde kendine has boyama tekniği ve anlatım dili kullanılır. El yazmalarındaki bilgileri resimlediklerinden dolayı minyatürler de bilgi dokümanı, belge niteliği kazanırlar. Bu nedenle günümüzde tarihi konulardaki araştırmalarda döneminin belgeleri olarak kaynak niteliğinde kullanılmaktadırlar. Ayrıca minyatür kitap sanatı olmanın dışına çıkarak farklı boyutlardaki çalışmalarla da gelişimine devam etmektedir. Günümüzde sanatçılarımız yenilenen teknolojilerin sunduğu malzeme çeşitliliğinden faydalanarak murakka, paspartu ve çeşitli sulu boya kağıtlarına farklı büyüklüklerde çalışmalar yapıp sergilemektedir.

Pul zarfların üzerine bir hizmet bedeli olarak yapıştırılarak kullanılan, daha sonra farklı konular işlenerek ve sanatsal çalışmalarla zenginleştirilip bir görsel iletişim tasarımı aracı haline gelen, koleksiyonu da yapılan değerli bir kâğıt olarak günümüzde de yerini almaktadır. Ulusların kimlik kartları niteliğinde olan posta pulları, ülke sınırlarını aşarak önemli görsel mesajlar taşıyan bir sanat dalı haline gelmiştir. Yıllık düzenlenen emisyon programları ile konuları belirlenen pul tasarımlarında tarihi ve önemli günler, doğa, sanat, spor, bitki gibi birçok konu işlenmektedir. Geleneksel sanatlarımızdan minyatür sanatı da birçok yıl emisyon programlarında belirlenen konular arasında yer almaktadır.

Bu makalenin amacı, görsel iletişim tasarımı ürünü olan posta pulunun tasarımında minyatür sanatı kullanımını araştırmak ve bu çalışmalara ne ölçüde yer verildiğini ortaya koymaktır. Bunu yaparken öncelikle posta pulu tasarımı ve minyatür sanatı konularına değinilecektir. Ardından 2025 yılına kadar basılan Türkiye Cumhuriyeti posta pullarında minyatür sanatı kullanımına, seçilen örnekler üzerinden bakılacaktır. Çalışma kapsamında 1922 yılından 2025 yılına kadar basılan Türkiye Cumhuriyeti posta pulları katalogları ve 2015 yılından bu yana Türkiye Cumhuriyeti Posta ve Telgraf Teşkilatı tarafından yürütülen Kişisel Pul uygulamasıyla basılan posta pulları incelenmiş, tasarımında Minyatür sanatının kullanıldığı 56 adet resmi posta pulu ve 1 adet kişisel pul görseline ulaşılmıştır. Yapılan analizde posta pulları tasarımında önemli şahsiyetler, bilim insanları, fetih yıldönümleri, önemli günler, halk oyunları, önemli olaylar, ülkeler arası ilişkiler, sanatçılar, geleneksel Türk evleri, geleneksel Türk sanatları, Osmanlı Devleti kuruluş yıl dönümü ve padişahlar gibi konularda minyatür sanatı çalışmalarına yer verildiği tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda ülkemizde minyatür sanatına görsel iletişim aracı olan posta pulları tasarımında ne ölçüde ve ne şekilde yer verildiği elde edilen bulgular neticesinde ortaya koyulmaya ve değerlendirilmeye çalışılacaktır. Çalışma bu yönüyle taşıdığı anlamlar ile ulusal ve uluslararası çerçevede çok geniş

mesafelere ulaşabilen posta pulu tasarımında geleneksel sanatlarımızdan olan minyatür sanatının kullanımının varlığını ortaya koyarak geleneksel sanatlarımızın sürdürülebilirliği konusunda literatüre bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

1. Literatür Taraması

Pul tasarımında minyatür sanatı konusuna yer verilmiş tek çalışma olan “Türkiye Cumhuriyeti Posta Pullarında Geleneksel Sanatlar Teması” isimli yüksek lisans tezi Feryal Sıdika Fırat tarafından 2019 yılında çalışılmıştır. Bu çalışmada ilk olarak pulun tanımı yapıp tarihçesi anlatıldıktan sonra posta pulu türleri ve posta pullarının kullanım amaçlarına yer verilmiştir. Ardından Posta Pullarında Türk Sanatları üst başlığı altında hat sanatı, ebru sanatı, minyatür sanatı, çini ve seramik sanatı, cam sanatı, taş sanatı, maden sanatı, geleneksel tekstil sanatı, Türk motifleri şeklinde alt başlıklar açılmış ve bu geleneksel sanatlar tarihi ve özellikleriyle anlatılmaya çalışılmıştır. Tez çalışmasında sonuç kısmının ardından ekler bölümünde katalog listesi oluşturulmuş ve bahsedilen geleneksel sanatlara yer verilen posta pulu örneklerinin açıklamalarıyla beraber görselleri sıralanmıştır. Ekler bölümünde katalog listesi içinde Minyatür sanatı ile ilgili pul örnekleri kısmında 21 adet pul görseline yer verilmiştir. Görsellerin yanında pulun çıkış tarihi, türü, nominal değeri yazılmış ve alt kısmında da pullarda yer verilen minyatürlerdeki konular hakkında açıklamalar yapılmıştır.

Yapılan literatür çalışması neticesinde görsel iletişim ürünü olan posta pulları konulu veya posta pulları tasarımında işlenen çeşitli konular ile ilgili birçok makale ve tez çalışması olduğu görülmüş fakat posta pulu tasarımında sadece minyatür sanatına özgü konusu olan başka herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

2025 yılına kadar basılan Türkiye Cumhuriyeti posta pulları araştırılırken çeşitli pul katalogları tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Pulkay Koleksiyon Pulları’nın hazırlamış olduğu 17 cilt halindeki 1922-2024 yılları arasını kapsayan Türkiye Pulları Kataloglarıdır (Pulkay, 2025). İçerisindeki pullar yıllarına ve konularına göre ayrılarak siyah beyaz görsellerinin olduğu bölümler halinde yerleştirilmiştir. İkinci incelenen pul kataloğu Pulhane’nin hazırlamış olduğu Pulhane Katalogu’dur (Pulhane, 2025). Katalogda 1926-2024 yılları arasında düzenlenmiş 18 adet dijital katalog bölümü bulunmaktadır. Bölümlerde pullar yıllarına ve konularına göre ayrılmış renkli fotoğraflarının olduğu görsellere yer verilmiştir.

2. Yöntem

Bu araştırma görsel iletişim tasarımı ürünü olan posta pullarının tasarım süreçlerini ve bu süreçlerde minyatür sanatının nasıl entegre edildiğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Araştırmada detaylı bir şekilde inceleme yapabilmek için nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada görsel mesajların en etkili şekilde verilmeye çalışıldığı görsel iletişim aracı ürünlerinden biri olan posta pulu tasarımında Minyatür sanatının kullanımını araştırırken doğru keşifler yapabilmek ve doğru tespitler ortaya çıkarıp sınıflandırabilmek amacıyla görsel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, 1922 yılından 2025 yılına kadar basılmış posta pullarını kapsamaktadır. Bu dönem, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan günümüze kadar olan süreci ve minyatür sanatının posta pulları üzerindeki evrimini içermektedir.

Araştırma, fenomenolojik bir yaklaşım kullanarak, posta pullarının tasarımındaki sanatsal öğeleri ve bu öğelerin kültürel yansımalarını derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu bağlamda, görsel veri analizi ve içerik analizi teknikleri tercih edilmiştir. Bu teknikler, posta pullarının tasarım özelliklerini ve bu özelliklerin minyatür sanatı ile olan ilişkisini belirlemek için uygundur.

Araştırma verileri, Türkiye Cumhuriyeti Posta ve Telgraf Teşkilatı'nın resmi kayıtlarından, özellikle 1922-2025 yılları arasında basılan posta pullarından toplanmıştır. Bu pullar, tasarım özellikleri, kullanılan sanatsal teknikler ve temsil edilen kültürel temalar açısından incelenmiştir. Veri toplama sürecinde, posta pullarının dijital kopyaları kullanılmış, her bir pulun tasarım detayları ve minyatür sanatı ile olan ilişkisi not alınmıştır.

Toplanan görsel veriler, tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu süreçte, pullar üzerindeki minyatür sanatının tasarımları, konuları ve kullanılan teknikler temel alınarak kodlanmış ve kategorilere ayrılmıştır. Her bir posta pulu tasarımında minyatür sanatı kullanımı, çeşitliliği, temsil biçimi ve kültürel yansımaları açısından analiz edilmiştir.

Bu çalışmanın temel sınırlılıklarından biri, incelenen posta pullarının yalnızca resmi kaynaklardan toplanmış olmasıdır. Bu durum, analiz edilen pulların tasarım süreçlerine dair doğrudan bilgi edinme imkanını sınırlamaktadır. Ayrıca, araştırma sadece Türkiye Cumhuriyeti posta pulları üzerine odaklandığı için, bulguların genellenebilirliği konusunda kısıtlamalar bulunmaktadır.

Araştırma sürecinde, tüm verilerin gizliliği ve etik kurallara uygunluk ön planda tutulmuştur. Posta pulları gibi kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler, herhangi bir kişisel bilgi içermediğinden, araştırmada etik bir risk oluşturmamaktadır.

3. Minyatür Sanatı

Ortaçağ Avrupası'nda el yazması kitapların bölüm başlarındaki ilk harfler "minium" denilen maden kırmızısı sülûğen ile boyanıp süslenirdi. Daha sonraları kitapları süslemek için yapılan resimlere de bu ad verilmiştir. Minyatür kelimesinin Türkçe'de, Arapça'da ve Farsça'da bir karşılığı yoktur. Türk dünyasında eskiden beri minyatüre "nakış", nakış yapana da "nakkaş" denilmiştir (Binark, 1970).

Tarihi kaynaklarda ilk minyatür sanatı eserlerine Uygur Türkleri zamanında rastlandığı görülmektedir. Köklü bir kültüre sahip Uygur Türklerinin geliştirerek yaydığı bu resim sanatı, İslam minyatür sanatının da temelini oluşturmuştur. Binark (1970) bu konuda aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

“Mani dinine mensup Uygur Türklerinin 8-9. asırlarda Burkan-Sanem denilen mabetlerinin duvarlarına yaptıkları ve Bezeklik tabir olunan duvar resimleri ile, İslam dünyasında yapılmış olan minyatürler arasındaki açık ve kesin benzerlik müslüman minyatür sanatına tesir etmiş olan hakiki kaynağı gösterir. Moğol, İran ve Arap resim üsluplarının başlangıcı, Uygur nakkaşlarının minyatürlü yazmaları ve daha sonra da Doğu Türkistan'dan İran'a getirilen sanatkarlar vasıtasıyla başlamış ve gelişmiştir. Mani dinine mensup Uygur Türklerinin 9. asırda Abbasi İmparatorluğu hudutları içerisinde yayılmış bulunmaları, ayrıca Selçuklu ve Moğolların saraylarında katip ve nakkaş olarak Uygur Türklerinin bulundukları, yukarıda ileri sürdüğümüz hususu teyit etmektedir.”

Selçukluların Anadolu'ya girmesiyle beraber bu coğrafyaya ulaşan minyatür sanatı Anadolu Selçuklular zamanında gelişerek devam etmiştir.

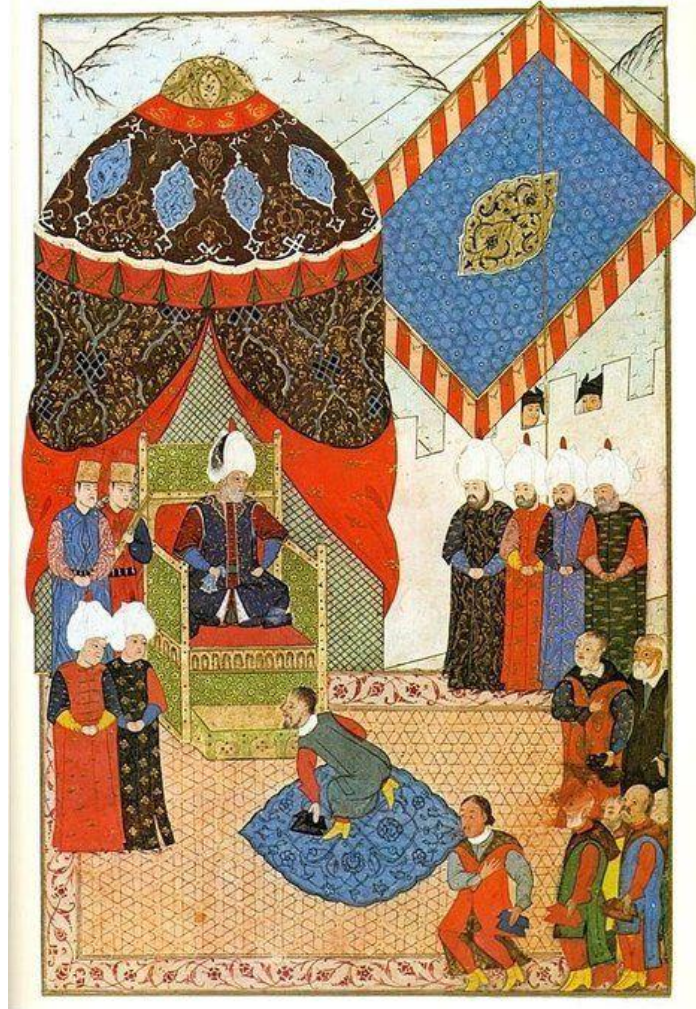
“Osmanlı döneminde kitap sanatının icra edildiği atölyelere *Nakkaşhane* adı verilmekteydi (Mahir, 2012a)”. Bu dönemde minyatür sanatı Saray Nakkaşhanesi'nde,

dönemin padişahlarının sağladığı katkılarla ve onların himayesinde gelişerek Osmanlı Minyatür sanatı haline dönüşmüş kendi üslubunu oluşturmuştur.

Fatih Sultan Mehmet döneminde kurulan Ehl-i Hiref Teşkilatı, dönemin Güzel Sanatlar Akademisi, Osmanlı minyatür sanatının temelini oluşturan sanatçı teşkilatı, sanatkarların ve zanaatkarların eğitildiği ve üretimin yapıldığı yerdir. Nakkaşların bu teşkilat içindeki yeri ve teşkilatın diğer bölümleri hakkında Mahir (2012) şunları söylemiştir:

“Nakkaşlar Osmanlı sarayı için çalışan sanatçılar ve zanaatkarlar teşkilatı olan Ehl-i Hiref içinde şüphesiz en önemli bölümü oluşturuyorlardı. Nakkaşlar yazma eserlerin bezenmesi (müzehhiplik), resimlenmesi (musavvirlik), metinleri sınırlayan cetvellerin çekilmesi (cetvelkeşlik) ve boyaların hazırlanması (renkzenlik) gibi kitap sanatlarıyla ilgili işlerin dışında; kalemişi ya da çini desenleri gibi mimari süslemelerin tasarlanması; ahşap ve mukavvadan yapılan küçük sandıkların bezenmesi; çadır, otağ, halı ve kumaş gibi dokumalarda kullanılan desenlerin hazırlanmasından da sorumludular.”

Osmanlı Nakkaşhanesi'ndeki bilinen en önemli nakkaşlarımız Nigâri, Nakkaş Osman, Nakşî, Matrakçı Nasuh ve Levnî'dir (Görsel 1) (Görsel 2).

Görsel 1. Kanuni Sultan Süleyman'ın Erel Prensi'ni kabulü Nüzhet (ü'l-esrar)ü'l-ahbar der-sefer-i Sigetvar, Nakkaş Osman, 1569 (Mahir, 2012b).

Görsel 2. İstanbul tasviri, Mecmu'ı Menazil, Matrakçı Nasuh, 1537 (Mahir, 2012c).

Eski yazma eserlerde birçok farklı konunun işlendiği görülmektedir. Konular arasında Padişah ve önemli şahsiyetlerin portreleri, saray yaşamı, şenlikler, dini konular, tarihi konular, bilimsel ansiklopedik konular, doğa ve kent görünüşleri, hayvan ve efsanevi varlıkların figürleri, kadın ve erkek kıyafet albümleri konuları yer almaktadır.

Minyatürde ışık-gölge, perspektif, oran-orantı teknikleri kullanılmamaktadır. Figürler anatomik gerçeklikten uzak bir şekilde, desenler de çizilirken doğada olduğu haliyle değil stilize edilerek resmedilmektedir. Kompozisyon içinde figürler, birbirini kapatmayacak şekilde yerleştirilmektedir. Anlatılan olayın içinde geçen kişilerin önemine göre de kompozisyondaki yeri farklılaşmaktadır. Ön planda olanlar alt tarafta, arka planda olanlar üst tarafa yerleştirilip, konunun odak noktası olan ise ön orta kısımda ve diğer figürlerden daha büyük ölçülerde çizilerek yer almaktadır. Renkler canlı ve parlaktır. Minyatür sanatında ayrıntılar çok önemlidir, detaylar en ince ayrıntısına kadar yapılır. Yazılı metinlerdeki anlatımlarda kullanılan sevinç, üzüntü, korku, heyecan, merak gibi duygu ve mimikler çizilen figürlere yansıtılmaz.

Minyatür eserleri aharlı kâğıt, ipek kâğıt, parşömen, Hint kâğıdı, fildişi gibi yüzeylere yapılmış ve farklı farklı yüzeylere de yapılmaya devam edilmektedir. Kullanılan boyalar çeşitli bitki ve köklerinden, renkli taş, böcek ve metal oksitlerden yapılmış doğal boyalardır. Ayrıca altın ve gümüş de kullanılmaktadır. Bu malzemeler Arap zamkıyla karıştırılarak kullanılır; bu hem boyanın kâğıdı tutması hem de boyanın daha parlak olmasını sağlamaktadır. Fırçalar ise Osmanlı'da hayvan kıllarından elde edilmekte, kedi, sincap, gelincik, su samuru kılları kuş teleklerinin uç kısmına monte edilerek

kullanılmaktadır. Günümüzde de yine doğal hayvan kıllarından yapılan fırçalarla çalışılmaktadır.

Minyatür eseri çalışılırken yapılacak kompozisyon önce paftalara bölünerek figürler ve desenler yerleştirilmektedir. Düzeltmeler yapıp son halini alan kompozisyonun eskizi yapılacak yüzeye kopya edilip öncelikle zemini boyanmaktadır. Daha sonra detaylar akıtma, tarama ve noktalama teknikleri kullanılarak renklendirilmektedir. Sonrasında desen ve figürlerin tahrirleri çekilip kompozisyonun dış çizgisi cetvellenecek çalışma nihayete erdirilir.

16. yüzyılda en parlak dönemini yaşayan minyatür sanatında 17. yüzyılda bir durgunluk başlar. 18. yüzyıla beraber batılılaşma ve yenileşme hareketleri, ilk matbaanın açılması, Lale Devri'nin başlaması ile Osmanlı sanatının tamamen Batı etkisine girmesiyle minyatür sanatına talebin azaldığı görülmektedir. 19. yüzyıla gelindiğinde ise mimaride kullanılan duvar resimleri ve tuval resminin Osmanlı'ya girmesiyle minyatür üretimine talep bitmiş ve bir anlamda da minyatürün işlevi sona ermiştir.

1898 yılında doğan Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver Tıp fakültesi öğrencisi iken kaybolmaya yüz tutan Türk Geleneksel Sanatlarının her dalı ile ilgili araştırmalar yapmış ve bunlarla ilgili eğitimler de almıştır.

“Türk süsleme sanatları alanda verdiği eğitimleri İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Türk Tezyini Sanatlar Şubesi'nde, Topkapı Sarayı Nakkaşhanesi'nde ve Tıp Tarihi Enstitüsü'nde sürdürür. Bir yandan sanatçı olarak özellikle tezhip ve minyatür çalışmalarına devam ederken, diğer yandan geleneksel Türk sanatlarına ait örnekler toplar, tasnifler ve arşivini oluşturmaya başlar (Erkmen, Atayol, 2018)”.

Onun sayesinde, onunla beraber yetişen ve üreten sanatçılarla birlikte diğer geleneksel sanatlarda olduğu gibi Minyatür sanatı da günümüze kadar ulaşabilmiştir. Günümüzde de Güzel Sanatlar Fakültelerinde yetişen öğrencilerle, teknolojinin sunduğu yeni imkanlar ve yenilenen malzemeler eşliğinde Minyatür sanatçılarının eserleriyle ve farklı farklı mekanlarda verdikleri eğitimlerde yetiştirdikleri öğrencilerle Minyatür sanatı çalışmaları gelişerek devam etmektedir.

4. Posta Pulu ve Tasarım Süreçleri

İnsanlık tarihi kadar eski olan haberleşme ihtiyacı mağara duvarlarına yapılan ilk resim ve sembollerden hiyerogliflere, ilk çivi yazısından yazı sistemlerinin gelişmesine ve geçirilen tarihi süreçlerden sonra günümüz kitle iletişim araçlarına ulaşmaya kadar pek çok süreçten geçmiştir. Rönesans hareketleri sonrası Avrupa'da toplumsal hayat yapılanmasındaki değişimlerle beraber 18. yüzyıla gelindiğinde posta hizmeti, insanlar arasındaki en işlevsel iletişim aracı olmuştur. İlk pulun 1840 yılında İngiltere'de basılmasıyla birlikte aynı yıl Osmanlı'da kurulan 'Posta Nezareti'nin ardından “Osmanlı Devleti ilk pulunu 1863'te yayınlamıştır (Haskiya, 1987)”.

1855 yılında Telgraf Müdürlüğü'nün kurulmasının ardından 1871 yılında Posta Nazırlığı ile Telgraf Müdürlüğü'nün birleştirilmiş, 1909 yılında Telefon Hizmetlerinin verilmeye başlamasıyla kurumun PTT Nezaretine dönüştürülmesi gerçekleştirilmiş, sonrasında da 1939 yılında PTT Genel Müdürlüğü olarak Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı bir kuruluş haline gelmiştir. Yıllar içerisinde çeşitli yenilenme ve yapılandırma çalışmaları geçiren PTT Genel Müdürlüğü'nün ismi 2000 yılında T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü tüzel kişilik ismi ile değiştirilmiştir.

"Pul, ön yüzeyi çeşitli renklerle basılmış resim, şekil ve motiflerden oluşan arka yüzeyi özel bir zamlarla kaplı, etrafında dantel denilen tırnakları olan bazen dantelsiz de olabilen genellikle dikdörtgen, kare, yuvarlak az da olsa üçgen bazen de değişik şekillerde ve farklı ebatlarda olan postada para yerine sürümü bulunan değerli bir kağıttır (Evren Pul Evi, 1984)".

İletişim aracı olarak kullanılan ve posta gönderi ücretlerinin karşılığı olan para yerine geçen pul aynı anda birçok görevi üstlenmektedir. Tüm dünyada görsel, biçim ve konu olarak çok zengin içeriğe sahip olan pul yayınlandığı ülkenin ideolojisini, kültürünü, milli değerlerini, sosyal yaşantısını, sanat anlayışını yansıtan evrensel bir iletişim dilidir. Konusuyla ve verdiği mesajla adını taşıdığı ülkenin yansıması olan pul, ülkelerin kimlik kartları olarak kabul edilmektedir.

1987 yılında düzenlenen bir sempozyumda eski PTT Pul Şubesi Müdürü Halil Say konuşmasında pulun önemi hakkında şu cümlelere yer vermiştir:

"Dünyada işgal ettiği yer bakımından böylesine küçük, küçücük, ama kapsadığı insansal değerler bakımından pul kadar büyük başka bir şey daha yoktur. Ondandır ki pula, küçük boylu büyük sanat adı verilmiştir. Pul, bu adı gerçekten hak etmiştir. Pul sanattır, kültürdür, dahası çağımızın deyişiyle, kütüphaneler zinciridir. Dünyaya bakış açısidir, dünyaya karşı duruş biçimidir. Pulda insana ilişkin aradığınız her şeyi bulabilirsiniz. Bundan dolayıdır ki, pul tarihtir, eğitimidir, pul çevre bilimidir, doğa bilimidir, antropolojidir, astronomidir, tıptır, her türlü teknolojidir. Pul şiirdir, öyküdür, edebiyattır. Heykeldir, seramiktir. Plastik sanatların her türünü ondan sorabilirsiniz. Pul müziktir. Barışa, sevgiye, dostluğa ilişkin en güzel türkülerini onunla birlikte söyleyebilirsiniz. Pul, dünyamızdaki insanî değerlerin tümünün kapsamı ve bu değerlerin hakça paylaşımıdır (Say, 1996: 27-28-29)".

Görsel iletişim tasarımı ürünü olan posta pulları doğrudan grafik sanatların çalışma alanındadır. Doğru tasarlanmış ve işlevsel bir pul ortaya çıkarmak için birçok unsurun anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde bir araya getirilmesi gerekmektedir. Cemalettin Mutver posta pulunun iyi bir grafik tasarım sonucunda görevini yerine getirebileceğini vurgulamak için şu cümleleri kullanmaktadır:

"İster söz ile ister yazı ile ister resim ile bir konuyu anlatırken, ilgi çekmenin yöntemi, yaratıcı olmak ve sanatı kullanmaktır. Sanat, farklı düşünmek ve düşündürmektir. Ve tüm sanatlar içinde grafik sanatı, insanları etkilemede başta gelir. Çünkü özünde toplumu yönlendirme, eğitme kavramları vardır. Bu kavramları iletirken en kolay, en çabuk iletme yolunu bulmak ve uygulamak grafik sanatçısının görevidir. Pul da bu nedenlerle grafik sanatçısı tarafından tasarlanır ve tasarlanmalıdır (Mutver, 1987)."

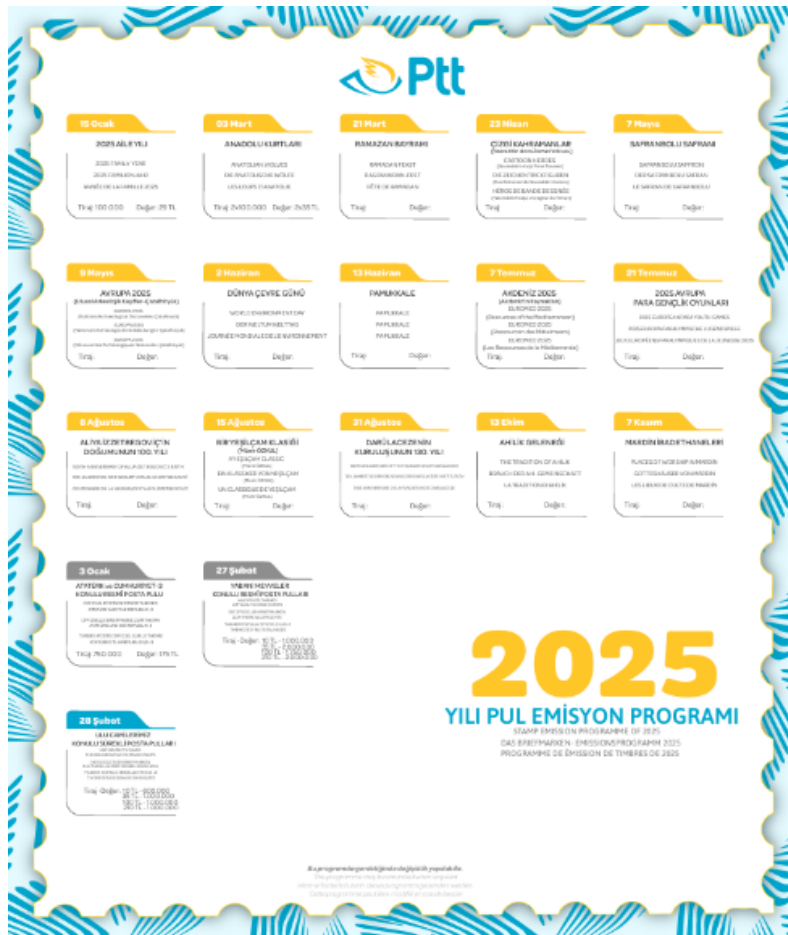
"Görsel iletişimde algılanabilir özellikteki mesaj mümkün olabilecek en az sayıda görsel imgenin, mümkün olabilecek en yüksek sayıda bilgiyi aktarabilmesi ile gerçekleştirilir. Tasarlanan pul hedef kitleye söz konusu mesajı doğru ve etkili bir biçimde aktarmak zorundadır. Tasarımcı; güncel bir bilgiyi, çağdaş bir beğeni anlayışı içinde ve yine çağdaş araç ve malzemelerle sunmak zorundadır. Bu nedenle de yeni eğilimleri, teknolojik buluşları ve yaşadığı dönem içinde tartışılan sanatsal, felsefi, politik, sosyolojik vb. sorunları yakından izlemelidir (Düzenli, Kavuran, 2004)".

"Sanatçının seçeceği konuyu iyi kavraması ve alanında yetkin olması başarılı bir pulu ortaya koymak için gerekli olan ilk şeydir. Sonrasında getirmiş olduğu kendi tarzı ve üslubuyla diğer pullardan ayrılır, sıradan ya da sıra dışı bir örnek olur. İletişim kabiliyeti kuvvetli tasarımcılar tarafından yapılan pullar mesajı yalın ve net bir şekilde izleyiciye ulaştıracaktır. Bu noktada pul, iletişim tasarımı anlamında çok büyük bir öneme sahiptir. Pul tasarımı yapılırken dikkat edilmesi gereken unsurlar:

1- Tasarımı yapılacak durum iyice kavranmalı.

- 2- Malzeme belirlenmeli. Pul ebadı, biçimi, gramajı vb.
- 3- İçeriğe uygun bir renk seçilmeli.
- 4- Yazı tipi uygun ve okunur olmalı.
- 5- Diğer pullarla rekabet edebilecek kabiliyette olmalı.
- 6- Detaylar karmaşa içerisinde değil yakın bir şekilde göze ilk temasta iletilecek biçimde aktarılmalı.
- 7- Hedef kitle bir ulus ya da belirli bir sınır içerisinde düşünülmemeli uluslararası boyut göz ardı edilmemelidir. Bütün bu unsurlar anlamlı bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu bütünlük doğrultusunda iyi ve işlevsel bir pul ortaya çıkmaktadır (Toker, 2013)”.

Ülkelerin posta idarelerince çıkarılan pullar ülkemizde de PTT Genel Müdürlüğü tarafından yıllık olarak hazırlanan emisyon programlarına göre çıkarılmaktadır. “Programda yer alacak konuların seçiminde; Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinden, Başbakanlıktan, Bakanlıklardan, Genelkurmaydan, Üniversitelerden, vakıf ve derneklerden, kamu kurumlarından alınan birtakım öneriler ile kurumun tespit ettiği önemli olayların yıl dönümleri ve çeşitli konular değerlendirilmektedir. Daha sonra, satışa çıkış tarihine göre pulların tasarımları hazırlanmaktadır (Görsel 3).

Görsel 3. 2025 yılı pul emisyon programı (PTT, 2025a)

Pul görsellerinde slayt, fotoğraf gibi materyaller yanında çoğunlukla ressam tarafından yapılan resimler ve grafikler kullanılmaktadır (Tarlakazan, 2018). Pulun nominal değeri ve ait olduğu ülke ismi, Evrensel Posta Birliği'nin (UPU) almış olduğu karara göre her pulun üzerinde taşıması gereken zorunlu bilgilerdir. Pulun üzerinde belirtilen nominal değer, pulun posta ücret karşılığının bir göstergesi olarak öncelikli işlevini yerine getirmektedir (İnce, 2017).

Pullar amaçlarına göre hazine pulları, posta pulları ve yardım pulları olarak sınıflandırılmaktadır. Hangi belgelere ne ölçüde yapıştırılacağı, ilgili kanunlarla belirtilen ve bedeli hazineye kalan Hazine pulları ve hayır kurumlarının tüzüklerindeki hükümlere dayanılarak yardım toplamak amacıyla kendi adlarına bastırıp satışa sundukları pullar yardım pullardır. Posta pulları basılma amaçlarına göre dörde ayrılmaktadır. Fırat (2019), bu dört çeşidi şöyle açıklamıştır:

“Anma Pulları: Genellikle millî gün ve olayları hatırlamak, ulusa ve içinde yaşadığı toplumun gelişimine katkılar sağlamış kişileri anmak, ülke tanıtımına yarayacak tarihi eser, doğal güzellik gibi belirlenen konularda basılan pullardır. Yılda en fazla 13 değişik konuda sabit bir tirajda ve baskıları yenilenmeden çıkarılır.

Sürekli Posta Pulları: Posta ücretlerinin ödenmesinde kullanılmak için genellikle basit tasarımları olan ve gerektiğinde basılan küçük boyutlu pullardır. Bu pullara günlük pul da denilir.

Resmî Posta Pulları: Resmî daireler, belediyeler ve bağlı kurumların posta gönderilerinin ücretlendirilmesinde kullanılmak üzere basılan pullardır.

Artı Değerli Anma Pulları: Gelirleri Kızılay, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na verilen, belli bir tirajda yılda iki defa basılan pullardır (Fırat, 2019)”.

Ayrıca “Türk Pulculuğunda ve filateli hizmetlerinde bir yenilik yaratmak, PTT'ye gelir sağlamak amacıyla ilk kez 25/10/2005 tarihinde “Kişisel Pul” basımına başlanmıştır (Geçmişten Günümüze Posta, 2007)”. PTT Genel Müdürlüğünce kişisel pul hizmeti;

“Kişisel Pul hizmeti ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından gönderilen ve Şirketimizce uygun görülen görsel objeler pul olarak basılarak gerek hatıra amaçlı gerekse postada kullanılabilecektir. Söz konusu objeler, kuruluş yıldönümünü kutlamak, belli bir olayı anmak, ticari bir ürünün tanıtımını yapmak, doğum günü, evlilik yıldönümü, anneler günü, babalar günü, mezuniyet töreni vb. amaçlı olabilmektedir (PTT, 2025b).”

şeklinde açıklanmaktadır.

5. Posta Pulu Tasarımında Minyatür Sanatının Kullanımı

Taşıdığı görsel mesajla ülke sınırlarını aşan bir işlevi olan Posta pulunun tasarımında seçilecek konu ülkelerin kültürlerine, yaşayış şekillerine, politikalarına, önemli ulusal günlerine, güncel olaylarına göre şekillenmektedir. Ülkemizde basılan posta pulları incelendiğinde Minyatür sanatı çalışmalarına da farklı konular aracılığıyla yer verildiği görülmektedir. Geçmişte farklı yıllarda Ulusal kimliğimizde yer eden önemli kişileri anmak, önemli zamanları ve olayları belirtmek, kültürel mirasımız olarak geleneksel sanatlarımızdan Minyatür sanatına örnekler vermek gibi amaçlarla konular belirlenerek posta pulu tasarımında Minyatür sanatına yer verilmektedir. Araştırmada bu bölümde 2025 yılına kadar basılan Türkiye Cumhuriyeti Posta Pulları tasarımında Minyatür sanatı kullanımı seçilen örnekler üzerinden incelenecektir.

Görsel 4. Kâtip Çelebi yılı (Pulko, 2025a).

Çıkış Tarihi: 1958

Türü: Anma Pulu Serisi

Boyutu: 26 x 41 mm.

Nominal Değer: 60 Kuruş

Basım Yeri: Kışecilik ve Matbaacılık T.A.Ş.

Kâtip Çelebi Yılı münasebetiyle basılan Görsel 4'teki pulun tasarımında Kâtip Çelebi, yerde oturur vaziyette önünde çalışma yaptığı masası, hokka ve divitiyle, arkasındaki duvar motifleri ve halıdaki motiflerle zamanının iç mekân görünümünü de bildirir biçimde tasvir edilmiştir. Renk kullanılmamış, siyah beyaz basılmıştır. Ek Değerli Pul statüsünde basılmıştır. "Ek değerli pul PTT tarafından yılda iki defa çıkarılan ve ek gelirleri Kızılay Derneği ile Çocuk Esirgeme Kurumu'na verilen pullara verilen addır. 09.06.1958 tarihinde kabul edilen 7127 numaralı Ek (Munzam) değerli posta pulları çıkarılmasına dair Kanun'un neşriden sonra Ek Değerli çıkarılan ilk puldur (Pulhane, 2025a)".

Görsel 5. Türk Minyatürleri, Ok atma figürü (Pulko, 2025b).

Çıkış Tarihi: 1968.

Türü: Anma Pulu Serisi

Boyutu: 36 x 52 mm.

Nominal Değer: 90 Kuruş

Basım Yeri: Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.

1968 yılında Türk Minyatürleri konulu dört değerli “Anma Pulları” serisinin üçüncüsü olarak basılan Görsel 5’teki pul, Sultanın Ok Atma Töreninden Bir Figür ismiyle basılmıştır. Pulun minyatürü şu anda Topkapı Sarayı’nda bulunan Nakkaş Osman’ın eseri Hünernâme’den alınmıştır. Hünernâme I. Ciltte (TSM H. 1523) y. 138a’da yer alan, Marin ismindeki kafir elçisi ve mahiyetini huzurunda kabul eden II. Murat’ın hedefe üç defa ok atışını anlatan kompozisyondan bir kısmına yer verilmiştir. Tasvirde koşan bir kahverengi atın üstünde padişah figürü havaya ok atarken çizilmiştir. Başında beyaz kavuk, sırtında sarı renkte kaftan bulunmaktadır. Atın üzerindeki özel nakışlı örtüde ince ayrıntılarla çizilmiştir. Pulda renkler canlı kullanılmıştır.

Görsel 6. Türk Minyatürleri, Müzisyenler (Pulko, 2025c).

Çıkış Tarihi: 1968

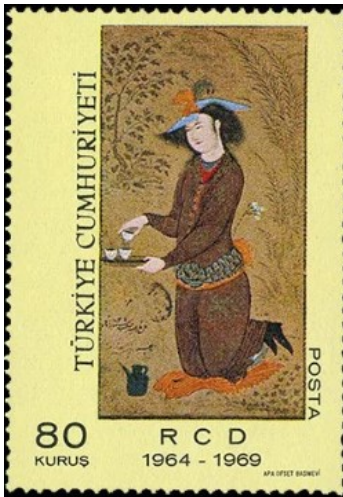
Türü: Anma Pulu Serisi

Boyutu: 36 x 52 mm.

Nominal Değer: 100 Kuruş

Basım Yeri: Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.

Görsel 6’daki pul, 1968 yılında Türk Minyatürleri konulu dört değerli “Anma Pulları” serisinin dördüncüsü olarak Müzisyenler adıyla basılmıştır. Pulda kullanılan minyatür Kalender Paşa’nın düzenlediği bilinen I. Ahmed Albümü’nden bir minyatürdür. I. Ahmed Albümü’nde (TSMK B. 408) haremde düşün, eğlence, Türk adetleri ve devrin kadın kıyafetleri konularına yer verilmiştir. Puldaki minyatürde albümden y.19a’da bulunan minyatürünün bir kısmı kullanılmıştır. Havuz başında kadınlara özel bir eğlence tasvir edildiği görülmektedir. Diğerlerinden farklı şekilde başında beyaz bir örtü bulunan oturan kadının başında, biri serinleten biri de içecek sunan iki hizmet eden kadın bulunmaktadır. Diğer kadınların her biri farklı bir müzik aleti çalarken tasvir edilmiştir. Arka tarafa da bahar dalı ve servi ağaçları yerleştirilmiştir. Minyatürlerde canlı renkler göze çarpmaktadır.

Görsel 7. Türkiye İran ve Pakistan Bölgesel İşbirliğinin Kuruluşunun 5. Yılı (Pulko, 2025d).

Çıkış Tarihi: 1969

Türü: Anma Pulu Serisi

Boyutu: 36 x 52 mm.

Nominal Değer: 80 Kuruş

Basım Yeri: Apa Ofset Basımevi A.Ş.

Görsel 7'deki pul, 1969 tarihinde, Türkiye, İran ve Pakistan arasında kurulan Kalkınma İçin Bölgesel İş Birliği Kuruluşunun (Regional Cooperation for Development-RCD) 5. Yılı-Minyatürler konulu üç değerli "Anma Pulları" serisinin ikincisi olarak basılmıştır (Fırat, 2019). Bu seride bir Türk Minyatürü, bir İran Minyatürü, bir de Pakistan Minyatürü basılmıştır. Bu pul bir İran Minyatürüdür. 17. yüzyılın ilk yarısında yaşayan İran minyatür sanatçısı Reza Abbasi'nin eseridir. Minyatürde belinde kemeri, başında şapkasıyla tasvir edilmiş, yere diz kırıp çöken bir kadın elinde tepsiyle içecek sunmaktadır. Muhtemelen genel bir kompozisyonun içinden bu kadın figürü olan kısım alınarak basılmıştır. Zemin bölümlere hiç ayrılmamış tek renk olarak boyanmış, yine tek renkte bitkilerle doldurulmuştur.

Görsel 8. İbnî Sina'nın Doğumunun 1000. Yılı (Pulko, 2025e).

Çıkış Tarihi: 1980

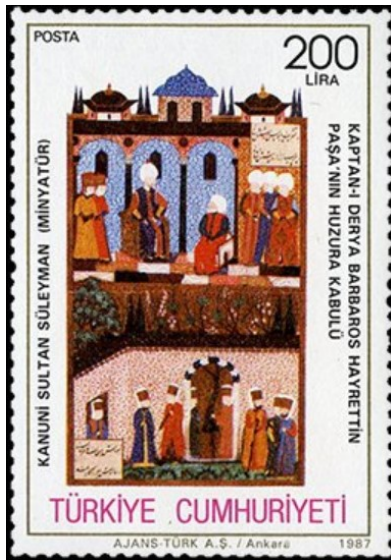
Türü: Anma Pulu Serisi

Boyutu: 41 x 26 mm.

Nominal Değer: 7.5 Lira

Basım Yeri: Ticaret Matbaacılık T. A.Ş.

Görsel 8'deki pul, 1980 tarihinde, İbnî Sina'nın Doğumunun 1000. Yılı konulu iki değerli Anma Pullarının ilki olarak basılmıştır. "Türk-İslam filozofu ve hekimi İbn-i Sina'nın minyatürü Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in eseridir (Pulhane, 2025b)". Dizlerinin üzerinde hastanın yanına oturmuş İbn-i Sina, hazırladığı ilacı göstermektedir. Zemin ikiye ayrılmış, farklı renklerde boyanmış, yastık, yorgan ve halıda ayrıntı desenlere yer verilmiştir. Hastası bir eli başının altında bir eli önünde İbn-i Sina'yı dinler bir vaziyette gibi görünmektedir.

Görsel 9. Kaptan-ı Derya Barbaros Hayrettin Paşa'nın Huzura Kabulü (Pulko, 2025f).

Çıkış Tarihi: 1987

Türü: Anma Pulu Serisi

Boyutu: 36 x 52mm.

Nominal Değer: 200 Lira

Basım Yeri: Ajans Türk A.Ş.

Görsel 9'daki pul, 1987 tarihinde, Kanuni Sultan Süleyman konulu dört değerli "Anma Pulları"nın üçüncüsü olarak basılmıştır. Arifi'nin Süleymannâme (TSM, H. 1517 y. 360a) eserinden alınmış bir minyatürdür. Kaptan-ı Derya Barbaros Hayrettin Paşa'nın Huzura Kabulü ismiyle basılan pulda çizilen bitkilerden anlaşıldığına göre Kanuni Sultan Süleyman sarayın bahçesinde tahtında yüksekte oturmuş, Barbaros Hayrettin Paşa yanında alçakta oturup ona bakmaktadır. İki de beyaz renkte kavuk ve farklı renkte kaftanlarla tasvir edilmişlerdir. Yanlarında ayakta duran beş kişi ve bahçe kapısının önünde de bekleyen kişiler kompozisyonun ön kısmında yerini almaktadır. Oturdıkları yerin arkasındaki duvar işlenmiş ve kubbeli mimari yapı ayrıntılarıyla tasvir edilmiştir. Minyatürün sağ üst ve sol alt köşelerinde çerçeve içinde belirtilmiş el yazmaları bulunmaktadır.

Görsel 10. Osmanlı Devleti'nin 700. Yılı (Pulko, 2025g).

Çıkış Tarihi: 1999

Türü: Anma Pulu Serisi

Boyutu: 36 x 36 mm.

Nominal Değer: 175.000 Lira

Basım Yeri: Damla Matbaası

Görsel 10'daki pul, 1999 tarihinde, Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunun 700. Yılı konulu 3 değerli "Anma Pulları" serisinin ilki olarak basılmıştır. Pul tasarımında Minyatür sanatçısı Ömer Faruk Atabek'in bir minyatürü kullanılmıştır (Pulhane, 2025c). Kompozisyonda beyaz ata binmiş bir Yeniçeri elindeki kılıcı kaldırmış şekilde tasvir edilmiştir. Onun önünde üç Yeniçeri de kılıçları ellerinde ayakta beklemektedir. Zemin dört ayrı bölüme ayrılmış ve farklı renklerle boyanmıştır. Tepelere ağaçlar ve bazı zeminlere bitkiler yerleştirilmiştir. Gökyüzünde de ara ara bulutlara yer verilmiştir. Figürler çok net tasarlanmış ve renklendirilmiş, ön plana çıkarılmıştır.

Görsel 11. Hisarlar (Pulhane, 2025d).

Çıkış Tarihi: 2015

Türü: Sürekli Posta Pulu Serisi

Boyutu: 26 x 36 mm.

Nominal Değer: 10 TL

Basım Yeri: PTT Matbaası

Görsel 11'deki pul, 2015 tarihinde, Minyatür konulu dört değerli Konulu Sürekli Resmi Posta Pulları serisinin dördüncü pulu olarak basılmıştır. Pul tasarımı minyatür sanatçısı Nusret Çolpan'ın Hisarlar isimli çalışmasına yer verilmiştir (Pulhane, 2025e). Kompozisyonda karşılıklı hisarlar, etrafında ağaçlarla birlikte tasarlanmış, aralarında deniz ve üzerinde gemiler, en alt kısımda da yine üzerinde ağaçlar ve bitkilerle tepeler tasvir edilmiştir.

Görsel 12. Türk Sanatları (Pulhane, 2025f).

Çıkış Tarihi: 2016

Türü: Sürekli Posta Pulu Serisi

Boyutu: 26 x 36 mm.

Nominal Değer: 2 TL

Basım Yeri: PTT Matbaası

Görsel 12'deki pul, 2016 tarihinde, Türk Sanatları konulu altı değerli Konulu Sürekli Posta Pulları serisinin beşinci pulu olarak basılmıştır. Pul tasarımında minyatür sanatçısı Dilek Yerlikaya'nın çalışmasına yer verilmiştir (Pulhane, 2025g). Minyatür kompozisyonunda geleneksel kompozisyon standartlarının dışına çıkılarak yenilikçi bir tasarım yapılmıştır. Kâğıdın neredeyse tamamı ölçüsünde çizilmiş bir lale motifinin çiçek kısmına Mevlâna yerleştirilmiş ve lale yapraklarının arasında Mevlâna'nın etrafında dönen semazenler yerleştirilmiş şekilde tasvir edilmiştir. Tasarımda olduğu gibi boyama tekniklerinde de yenilikçi tavır sürdürülmüştür.

Görsel 13. Türkiye-Polonya Diplomatik İlişkilerinin 600. Yıldönümü, Türkiye-Polonya Ortak Pul (Pulhane, 2025h).

Çıkış Tarihi: 2014

Türü: Resmi Ortak Pul

Boyutu: 38 x 28 mm.

Nominal Değer: 4 TL

Basım Yeri: PTT Matbaası

2014 tarihinde, Türkiye-Polonya Ortak Pul konulu posta pulu olarak basılmıştır (Görsel 13). Pul tasarımında Grafik Tasarım sanatçısı Miciej Jedrysik'nın çalışmasına yer verilmiştir (Pulhane, 2025). Tasarımda dijital ortamda çizilen minyatür tarzı iki boyutlu insan figürleri, tahtlar, arka plan duvar ve ağaçlar kullanılmıştır. Kompozisyonda üst tarafta Osmanlı Padişahı'nın Polonyalı yetkilileri kabulü, alt tarafta Polonya Kralı'nın Osmanlı yetkililerini kabulü anlatılmaya çalışılmıştır. Kıyafetler Osmanlı dönemi giyiniş şekline uygun tasarlanmış, kompozisyonun genelinde renkler canlı kullanılmıştır.

Görsel 14. Ayasofya ve Erguvan (Pul görseli Kişisel Pul sahibinin arşivinden temin edilmiştir. Tekiner, 2024)

Çıkış Tarihi: 2021

Türü: Kişisel Pul

Boyutu: 52 x 36 mm.

Nominal Değer: 1,40 TL

Basım Yeri: PTT Matbaası

2021 yılında Tezhip ve Minyatür Sanatçısı Figen Tekiner'in PTT Genel Müdürlüğüne ilettiği Kişisel Pul talebi üzerine basılan pul tasarımında kendisinin Ayasofya ve Erguvan isimli minyatür eseri kullanılmıştır (Görsel 14). Ülkemizde pul hizmetlerinde 2005 yılından itibaren uygulamaya konulmuş olan "kişisel pul" hizmetiyle kişilerin gönderdiği görsel objeler talepleri üzerine pul olarak basılıp gerek hatıra amaçlı gerekse postada kullanılabilmektedir. Aynı zamanda Tezhip Sanatçısı olan Figen Tekiner minyatür kompozisyonun ortasına yerleştirdiği hilâl deseninin içini Tezhip sanatı motifleriyle bezemiştir. Hilâlin ortasına Ayasofya Cami'ni ve Erguvan ağacını yerleştirmiş, doğa kompozisyonunda evler, ağaçlar ve bitkileri kullanmış, zeminini tek renk boyamıştır.

6. Analiz ve Bulgular

Araştırmada, Cumhuriyet tarihinden günümüze 1922 yılından 2025 yılına kadar basılan posta pullarında yapılan analiz sonucunda 1941 yılında Barbaros Hayrettin'in 395. Ölüm Yılı konulu 1 adet, 1950 yılında Farabi'nin 1000. Ölüm Yıldönümü (Türk Filozofu Farabi) konulu aynı kompozisyonda, farklı değerlerde ve renklerde 4 adet, 1953 yılında İstanbul'un Fethinin 500. Yıldönümü (İstanbul'un Fatihi) konulu 1 adet, 1957 yılında Fuzuli Yılı adıyla 1 adet ve Mevlâna'nın Doğumunun 750. Yılı konulu 1 adet, 1958 yılında Kâtip Çelebi Yılı konulu 1 adet, 1960 yılında Manisa Mesir Bayramı (Merkez Muslihiddin Efendi) konulu 1 adet, 1963 yılında Edirne'nin 600. Fetih Yılı (I. Murad) konulu 1 adet, 1964 yılında Kars'ın Fethinin 900. Yılı (Alpaslan) konulu 1 adet, 1966 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın Ölümünün 400.Yılı (Kanuni Sultan Süleyman) konulu 1 adet, 1967 yılında Türkiye'de Çiçek Aşısının Uygulanmasının 250. Yılı konulu 1 adet, 1968 yılında Türk Minyatürleri (Ünvan dağıtımı, Kanuni Sultan Süleyman'ın bir elçiyi kabulü, Sultanın Ok Atma Töreninden bir figür, Müzisyenler) konulu 4 adet ve Galatasaray Lisesi'nin 100. Yılı (II Beyazıt ve Gülbaba'nın Portreleri) konulu 1 adet, 1969 yılında Türkiye, İran ve Pakistan Arasında Kalkınma İçin Bölgesel İşbirliği (RCD) Kuruluşunun 5. Yılı –

Minyatürler (Türk, İran ve Pakistan Minyatürü) konulu 3 adet, 1980 yılında İbn-i Sina'nın Doğumunun 1000. Yılı konulu 2 adet, 1981 yılında Fatih Sultan Mehmet'in Ölümünün 500. Yılı konulu aynı kompozisyon ve renkte farklı değerleri solda ve sağda olarak 2 adet, 1987 yılında Mehmet Siyah Kalem konulu 4 adet ve Kanuni Sultan Süleyman (Kaptan-ı Derya Barbaros Hayrettin Paşanın Huzura Kabulü) konulu 1 adet, 1999 yılında Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunun 700. Yılı (Osmanlı Sarayında Yaşam, Yıldırım Bayezid Han'ın Niğbolu Seferi, Yeniçeriler, Medrese) konulu 5 adet, 2002 yılında Sultan Nevruz konulu 1 adet, 2007 yılında Tekirdağ'ın Türk Yurdu Oluşunun 650. Yıl Dönümü konulu 1 adet ve Mevlana'nın Doğumunun 800. Yılı konulu 1 adet, 2008 yılında Amasya Darüşşifasının 700. Yılı konulu 4 adet, 2014 yılında Türkiye-Polonya Ortak Pul konulu 1 adet, 2015 yılında Minyatür (Beyazıt, Dolmabahçe Camii, Hisarlar, Yedikule) konulu 4 adet, 2016 yılında Türk Sanatları konulu 6 adet, 2019 yılında Halk Oyunlarımız (Zeybek, Seğmen) konulu 2 adet resmi posta pulu ve 2021 yılında Ayasofya ve Erguvan konulu 1 adet kişisel posta pulu olmak üzere toplamda 57 adet posta pulu basıldığı tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgular neticesinde 2025 yılına kadar basılan Türkiye Cumhuriyeti posta pulları tasarımında Osmanlı Devleti kuruluş yıl dönümü, padişahlar, bazı şehirlerin fetih yıldönümleri, önemli şahsiyetler, bilim insanları, geleneksel Türk sanatları, önemli günler, önemli olaylar, ülkeler arası ilişkiler, geleneksel Türk evleri, sanatçılar ve halk oyunları gibi konularda Minyatür sanatına yer verildiği belirlenmiştir.

Araştırma neticesinde 2025 yılına kadar basılan Türkiye Cumhuriyeti posta pulları tasarımında minyatür sanatı çalışmalarına yer verilirken Nigârî, Levni, Aşık Çelebi, Nakkaş Osman, Nakkaş Lokman, Mehmed Siyah Kalem, Matrakçı Nasuh, Sinan Bey ve Şiblizade Ahmed gibi Osmanlı dönemi nakkaşlarının eserlerinin, Cumhuriyet dönemi tezhip ve minyatür sanatçısı Süheyl Ünver'in eserlerinin, Ömer Faruk Atabek, Nusret Çolpan, Sebahat Kırçak, Dilek Yerlikaya, Önnur Toprak ve Figen Tekiner gibi son dönem tezhip ve minyatür sanatçıların eserlerinin, Miciej Jedrysik ve Bülent Ateş isimli grafik tasarım sanatçıların minyatür sanatını grafik tasarımla birleştirdiği iki ayrı dijital çalışmalarının kullanıldığı belirlenmiştir.

Minyatür eserler pul tasarımına aktarılırken yıllık oluşturulan emisyon programlarındaki konulara göre seçilmiştir. Eserler kimi zaman kompozisyonun tümü küçültülerek olduğu gibi pul tasarımına aktarılmış, kimi zaman sadece eserdeki figürler alınarak düz bir zemin üzerine yerleştirilerek etrafı çerçevelenerek tasarlanmış ve aktarılmış, kimi zamanda minyatür figürler ile dijital ortamda kompozisyonlar oluşturularak aktarılmıştır. Pul tasarımına olduğu gibi aktarılan eserler orijinal renklerinde basılmış, sonradan tasarlanan bazı pul tasarımlarda canlı renkler tercih edilmiştir ve arkada düz renk zemin kullanılmıştır.

Çalışma içerisinde görsellerine yer verilen 14 pul örneğinden 13'ünde orijinal minyatür eserden bir kısmı alınarak ve küçültülerek kullanılmış, 1'inde grafik tasarım ile tasarlanan minyatür kompozisyonuna yer verilmiştir.

7. Tartışma

Konu ile ilgili literatür incelendiğinde tek çalışma olarak Fırat (2019), "Türkiye Cumhuriyeti Posta Pullarında Geleneksel Sanatlar Teması" isimli yüksek lisans tezi çalışması olduğu görülmektedir. Fırat (2019), çalışmada minyatür sanatının olduğu 21 adet örneğe ekler kısmında yer vermiş ve çalışmayla Türkiye'de 1950'li yıllardan sonra geleneksel Türk sanatları ve kültürel mirasımızı konu alan pulların sayısında bir artış görülmekte olduğu

sonucuna ulaşmıştır. Literatüre katkı sağlayacak posta pulları ile doğrudan ilgili birçok çalışma bulunurken minyatür sanatı ve posta pulları özelinde başka çalışmanın bulunmaması literatürün sınırlılığını gözler önüne sermektedir.

Çalışma kapsamında 57 adet minyatür konulu posta pulu tespit edilmiş ve bunların içinden geçmişten günümüze pul tasarımında minyatür kullanımının değişimini görebilmek için farklı tarihlerden seçilerek belirlenen 14'ünün görselleri paylaşılarak incelenmiştir. Görselleri paylaşılan minyatür konulu posta pulu tasarımları incelendiğinde birçoğunda posta pulu genel tasarım ilkelerine uyulmadığı görülmektedir. Posta pulları tasarımında ele alınacak konunun doğru aktarılması için ölçü, biçim, renk ve tipografi seçimi gibi özellikler görsel bütünlüğü destekleyecek şekilde, karmaşıklıktan uzak yalın olmalıdır. Örneğin Görsel 11'de paylaşılan Minyatür konulu posta pulu serisinden Hisarlar isimli posta pulu sanatçı Nusret Çolpan'ın orijinal eserinin birebir kopyası küçültülerek kullanılan bir pul tasarımıdır. Ulaşım konusunda sınır tanımayan özelliği olan ve kültürel miras aktarımında belge niteliğinde önemli yeri olan pulun tasarımında ne sanatçının eseri olduğuna ne de tasarımda bulunan yeri ve seçilen konuyu belirtecek tipografik özellikle bir tasarım olmadığı görülmektedir. Ayrıca sanatçının çalışmasının birebir küçültülmüş halinin olduğu gibi kullanılması karmaşık bir tasarım şekli oluşturmuş, minyatür sanatını, eserin sanatçısını ve İstanbul'da bulunan Hisarlar'ı hiç bilmeyen bir kişi için bilinmez ve anlaşılabilir bir tasarım görseli oluşturmuştur.

Dijital çağ olarak adlandırdığımız günümüzde pul tasarımında da grafik tasarım ön plana çıkmaktadır. Bir mesajın posta pulu üzerinden açık ve estetik bir yolla iletilmesi, en yalın şekilde doğru algılanabilmesi başarılı bir grafik tasarımcının başlıca kriterleridir. Konu kapsamında değerlendirdiğimizde minyatür sanatı pul tasarımına aktarılırken dijitalleşme, üzerinde çalışılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Minyatür sanatının grafik tasarımcıların çalışmalarıyla günümüz modern sanat anlayışına uyarlanması ve posta pulları tasarımlarına yansıtılması geleneksel sanatlarımızdan Minyatür sanatının geleceğe aktarımı konusunda önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. 2020 yılında grafik tasarımcı Aleyna Bozcu tarafından tasarlanan iki çalışma bu konuda örnek olarak yer almaktadır. Bu ve bunun gibi çalışmaların geliştirilmesi Minyatür sanatının dijitalleşmesi ve pul tasarımına aktarımı konusunda büyük katkılar sunacağı düşünülmektedir (Görsel 15).

Görsel 15. Minyatür Pul Tasarımı (Behance, 2025)

Sonuç ve Öneriler

Orta Asya'daki Uygur Türklerinden Anadolu Selçuklularla Anadolu'ya gelen ve Osmanlı'da ileri seviyelere ulaşan minyatür sanatı bir saray sanatıdır. Osmanlı'da Padişahların talepleri üzerine, el yazması eserlerde anlatılanların daha anlaşılır olması amacıyla üretilen, nakkaşlar tarafından yapılan kitap resimleridir. Ehl-i Hiref Teşkilatına mensup olan Nakkaşlar Saray Nakkaşhanesinde birçok farklı sanatçıyla beraber çalışıp eserleri tamamlamaktadır. Minyatürde iki boyut kullanılır, perspektif kullanılmaz. Desenlere doğada olduğu gibi değil stilize edilerek kompozisyonlarda yer verilir. Günümüzde minyatür sanatının kitap sanatı olmaktan çıkmış olduğu sanatçıların farklı boyutlarda çeşitli kağıtlara çalışarak çerçeveleyerek sergilendikleri görülmektedir.

Ülkemizde pul tasarımında minyatür sanatına çeşitli yıllarda farklı tema ve konuların içinde yer verildiği görülmektedir. Önemli şahsiyetlerimizi anmak, önemli günlerimizin yıldönümlerini kutlamak, geleneksel sanatlarımızdan minyatür sanatını evrensel olarak tanıtmak temalarıyla tarihten bugüne birçok defa minyatür tasarımlı pullar basılmıştır. Araştırmada 2025 yılına kadar basılan Türkiye Cumhuriyeti posta pullarında Minyatür sanatının kullanıldığı örnekler incelenmiş, farklı tarihlerden seçilen pulların görselleri paylaşılarak sunulmuştur. Minyatür sanatının posta pullarında kullanımı, Türkiye'nin kültürel ve sanatsal mirasını yansıtmada konusunda önemli bir rol oynamıştır. Her posta pulu, bir zaman dilimini, önemli bir olayı ya da önemli bir kişiliği simgelemektedir. Bu durum posta pulu yoluyla kültürel ve sanatsal mirasın ulusal ve uluslararası alanda bilinirliğini ve görünürlüğünü sağlamaktadır. Minyatür sanatı kullanılarak tasarlanan pullar, ulusal kimliğin pekiştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması açısından da kritik bir öneme sahiptir. Örneğin, Osmanlı döneminde kullanılan minyatürlerin modern posta pullarındaki kullanımı, geçmişle bağları güçlendirirken, gelecek nesillere tarih ve kültürel miras bilincini aktarmaktadır.

Uluslararası örnekler açısından bakacak olursak çalışmada Görsel 8'de paylaşılan 1980 yılında basılan İbn-i Sina'nın Doğumunun 1000. Yılı konulu posta pulu ile aynı yılda ve farklı yıllarda birçok ülkede İbn-i Sina konulu pullar basıldığı görülmektedir. Bu da bize göstermektedir ki Fars veya Türk olduğu tartışma konusu olan önemli bilim insanı İbn-i Sina birçok ülke tarafından sahiplenilmekte ve yaşatılmaya devam edilmektedir. Ülkemizde İbn-i Sina konulu pulun ayrıca minyatür bir eser tasarımıyla basılmış olması, bilim insanımıza verdiğimiz önemin yanında geleneksel sanatımız olan minyatürle beraber bunun tüm dünyaya bir mesaj vermek istediğimizi açıklamaktadır.

Kültürel mirasımızın bir parçası olan geleneksel sanatlarımızdan minyatür sanatına posta pulları basımında yer verilmesi, öncelikli olarak bu sanata değer verildiğinin bir göstergesi olarak görülmektedir. Kültürel benliğimizin bir parçası olan minyatür sanatının incelik ve zarafetinin geniş kitleler tarafından görülmesi amacıyla da evrensel bir dili olan pulun tasarımına aktarıldığı görülmektedir. Bir diğer sebebinin de kültür mirasımız olan minyatür sanatımızın kaybolmasının önüne geçmek olduğu düşünülmektedir. Çünkü değerli evrak statüsünde olan pulun belge niteliğinde tarihi bir kaynak sayılması, geçmişten günümüze gelen, günümüzden geleceğimize kalacak olan çok önemli bir bilgi aktarım alanı olması kaybolmanın önüne geçecek en sağlam yollardan biri olarak görülmektedir. Tarihimizdeki önemli olay, yer ve şahsiyetlere, önemli minyatür sanatçıların eserleriyle pul tasarımlarında yer verilmesinin yine aynı nedenlerle tarihe kayıt düşmek ve geniş kitlelere aktarım sağlamak amacıyla olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışma kapsamında ülkemizde posta pulu tasarımında geleneksel sanatlarımızdan minyatür sanatının ne şekilde kullanıldığı araştırılırken farklı ülkelerde de aynı şekilde

kendi geleneksel resim sanatlarına posta pulu tasarımında yer vermiş oldukları görülmektedir. Araştırmada Çin Cumhuriyeti, İran Devleti ve Japonya Devleti posta pullarında kendi geleneksel minyatür sanatı tasarımlarına rastlanmaktadır. Ülkelerdeki minyatür konulu pullar incelendiğinde ülkemizdeki minyatür konulu pul tasarımlarıyla benzer özelliklerde oldukları belirlenmiştir. Görselleri de paylaşılan pullarda devletler arası ilişkiler, günlük yaşantılar, kültür yapılarının bir parçası olan geleneksel kıyafet konularının minyatür sanatı tasarımlarında yer aldığı görülmektedir.

Günümüzde minyatür sanatının posta pulu tasarımlarındaki kullanımı, teknolojik gelişmeler ve dijital iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla azalmış gibi görünse de bu sanat formunun kültürel miras açısından taşıdığı değer göz ardı edilmemelidir. Minyatür sanatı, pullarda kullanıldığı zaman, geniş bir kitleye ulaşarak sanatın ve kültürün toplumun farklı kesimlerine eşit bir şekilde hitap edebilmesini sağlamakta ve bu sayede de herkesin paylaşabileceği bir değer haline getirmektedir. Bu durum, kültürel sürdürülebilirlik açısından önem taşıırken, aynı zamanda ulusal ve uluslararası alanda kültürel diplomasi aracı olarak kullanılır.

Gelecek yıllarda pul tasarımında minyatür sanatına yer verilmesinin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar planlaması pul ve minyatür sanatı arasındaki ilişkiye katkı sağlayacaktır. Tarihten günümüze kadar basılmış minyatür temalı pullardan oluşturulacak pul katalogları, koleksiyonerlere rehber olacak pul albümleri hazırlanması, süreli yayınlarda pul tasarımında minyatür sanatı konusuna yer verilmesi, minyatür ve pul konusunu ele alan kitaplar basılması, farklı sanatlarla bir arada yapılacak minyatür pulları sergisi ve ara ara düzenlenecek minyatür sanatına yönelik pul tasarım yarışmaları planlanacak etkinlikler arasında sayılabilmektedir. Minyatür sanatıyla basılan pullar aracılığıyla verilecek mesajları doğru ve yalın halde anlaşılır şekilde tasarımlarla aktarabilmek için posta sanatıyla ilgilenen grafik tasarımcıların minyatür sanatı ile de ilgilenmeleri, tarihi ve özellikleri hakkında bilgilenmeleri ve bunu dijital ortamlara uyarlayarak ve geliştirerek tasarımlarına yansıtmaya çalışmaları gerektiği düşünülmektedir.

Bu araştırma sonucunda, minyatür sanatının posta pullarında kullanımının sadece estetik bir değer taşımadığı, aynı zamanda sosyal ve kültürel açıdan da önemli katkılar sağladığı ortaya konmuştur. Minyatür sanatının posta pulları üzerindeki bu çok yönlü etkileri, gelecekteki tasarımlar için de ilham kaynağı olabilir. Bu nedenle, minyatür sanatının modern posta pulları üzerindeki kullanımının yeniden canlandırılması, kültürel mirasın aktarılması ve korunması açısından değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Binark, İ. (1970). Türklerde Minyatür Sanatı, Türk Kültürü, Cilt: VIII, Sayı: 92, s. 532-545.
- Çok, B. (2021). Osmanlı Minyatür Sanatının Üslup Özellikleri, Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies, 7:13-121.
- Erkmen A., Atayol P. (2018). Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'i Geleneksel Türk Kitap Sanatları Tarih Yazımına Katkısı: Necmeddin Okyay Defterleri, Sanat Tarihi Yıllığı Dergisi, 27, 111-137.
- Evren Pul Evi, (1984). Pul Nedir? Koleksiyon Nasıl Yapılır? Tanımlar Deyimler Araç ve Gereçler, Evren Pul Evi Yayını:1, Ankara.

- Fırat, F. S., Türkiye Cumhuriyeti Posta Pullarında Geleneksel Sanatlar Teması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı, İstanbul, 2019.
- Geçmişten Günümüze Posta, (2007). PTT Genel Müdürlüğü, Ankara, s. 284.
- Haskiya, A. (1987). Filatelist Gözüyle Pul, Grafik Sanatı Plastik Sanatlar Dergisi, 3:8-10.
- İnce, M., Pulun İşlevleri Ve Tasarımın İşleve Katkısının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, İstanbul, 2017.
- Mahir, B. (2012). Osmanlı Minyatür Sanatı, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, s. 17.
- Mahir, B. (2012a). Osmanlı Minyatür Sanatı, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, s. 18.
- Mutver, C. (1987). Pul Tasarlarken, Grafik Sanatı Plastik Sanatlar Dergisi, 3:8-6.
- PTT, (2025b). (2025 Şubat 3) Kişisel Pul, T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://www.ptt.gov.tr/pul-ve-filateli-kisisel-pul> adresinden erişilmiştir.
- Pulhane, (2025). (2025 Mayıs 29). Pulhane Kataloğu. 29 Mayıs 2025 tarihinde <https://www.pulhane.com/> adresinden erişilmiştir.
- Pulhane, (2025a). (2025 Şubat 3). Ek Değerli Pul. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://pulhane.com/KatalogSayfalari/k195806.html> adresinden erişilmiştir.
- Pulhane, (2025b). (2025 Şubat 3). İbni Sina'nın Doğumunun 1000. Yılı. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://pulhane.com/KatalogSayfalari/k198012.html> adresinden erişilmiştir.
- Pulhane, (2025c). (2025 Şubat 3). Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunun 700. Yılı. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://pulhane.com/KatalogSayfalari/k199903.html> adresinden erişilmiştir.
- Pulhane, (2025e). (2025 Şubat 3). Konulu Sürekli Resmi Posta Pulları, Minyatür. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://pulhane.com/PulSayfalari/p201532.html> adresinden erişilmiştir.
- Pulhane, (2025g). (2025 Şubat 3). Konulu Sürekli Posta Pulları Türk Sanatları. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://pulhane.com/KatalogSayfalari/k201630.html> adresinden erişilmiştir.
- Pulhane, (2025ı). (2025 Şubat 3). Konulu Sürekli Posta Pulları Türkiye-Polonya Ortak Pul. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k201427.html> adresinden erişilmiştir.
- Pulkay, (2025). (2025 Mayıs 29). Pulkay Pul Kataloğu. 29 Mayıs 2025 tarihinde <https://www.pulkay.com.tr/pulkay-pul-katalog-8> adresinden erişilmiştir.
- Say, H. (1996). Pullarımızda Doğal ve Kültürel Çevre, Planlama ve Tasarım Haftası 96 Etkinlikler Sempozyumu.
- Tarlakazan, B. E. (2018). Pul Tasarımlarında Osmanlıdan Günümüze Kadın Figürü, İdil Dergisi, 7:46-712.
- Toker, M. V., Pul Tasarımındaki Algı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarımı Anasanat Dalı, İstanbul, 2013.

Görsel Kaynakçası

- Görsel 1.** Mahir, B. (2012b). Osmanlı Minyatür Sanatı, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, s. 249
- Görsel 2.** Mahir, B. (2012c). Osmanlı Minyatür Sanatı, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, s. 244.
- Görsel 3.** PTT, (2025a). (2025 Şubat 3). 2025 Yılı Pul Emisyon Programı, T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı. 03 Şubat 2025 tarihinde <https://www.ptt.gov.tr/Pul%20ve%20Filateli-emisyon-programi> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 4.** Pulko, (2025a). (2025 Şubat 3). Kâtip Çelebi Yılı. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://www.pulko.com/urun/katip-celebi-yili-24-eylul-1958-turkiye-cumhuriyeti-pul-koleksiyonu> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 5.** Pulko, (2025b). (2025 Şubat 3). Türk Minyatürleri-Ok Atma Figürü. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://www.pulko.com/urun/turk-minyaturleri-1-mart-1968-turkiye-cumhuriyeti-pul-koleksiyonu> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 6.** Pulko, (2025c). (2025 Şubat 3). Türk Minyatürleri-Müzisyenler. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://www.pulko.com/urun/turk-minyaturleri-1-mart-1968-turkiye-cumhuriyeti-pul-koleksiyonu> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 7.** Pulko, (2025d). (2025 Şubat 3). Türkiye İran ve Pakistan Bölgesel İşbirliğinin Kuruluşunun 5. Yılı. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://www.pulko.com/urun/turkiye-iran-ve-pakistan-bolgesel-isbirliginin-kurulusunun-5-yili-21-temmuz-1969-turkiye-cumhuriyeti-pul-koleksiyonu> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 8.** Pulko, (2025e). (2025 Şubat 3). İbni Sina'nın Doğumunun 1000. Yılı. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://www.pulko.com/urun/ibn-i-sinanin-dogumunun-1000-yili-15-aralik-1980-turkiye-cumhuriyeti-pul-koleksiyonu> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 9.** Pulko, (2025f). (2025 Şubat 3). Kanuni Sultan Süleyman. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://www.pulko.com/urun/kanun-25-eylul-1987-turkiye-cumhuriyeti-pul-koleksiyonu> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 10.** Pulko, (2025g). (2025 Şubat 3). Osmanlı Devleti'nin 700. Yılı. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://www.pulko.com/urun/osmanli-devletinin-kurulusunun-700-yili-12-nisan-1999-turkiye-cumhuriyeti-pul-koleksiyonu> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 11.** Pulhane, (2025d). (2025 Şubat 3). Konulu Sürekli Resmi Posta Pulları, Minyatür. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://pulhane.com/KatalogSayfaları/k201532.html> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 12.** Pulhane, (2025f). (2025 Şubat 3). Konulu Sürekli Resmi Posta Pulları, Türk Sanatları. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://pulhane.com/KatalogSayfaları/k201630.html> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 13.** Pulhane, (2025h). (2025 Şubat 3). Konulu Sürekli Resmi Posta Pulları, Türkiye-Polonya Ortak Pul. 3 Şubat 2025 tarihinde <https://www.pulhane.com/KatalogSayfaları/k201427.html> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 14.** Tekiner, F., (2024). Ayasofya ve Erguvan, Görsel 14'deki pul görseli 20 Şubat 2024 tarihinde Kişisel Pul sahibinin arşivinden temin edilmiştir.

Görsel 15. Behance, (2025). (2025 Şubat 3). Minyatür Pul Tasarımı. 3 Şubat 2025 tarihinde https://www.behance.net/gallery/135827165/Minyatuer-Pul-Tasarm?tracking_source=search_projects%7Cpul+tasar%C4%B1m%C4%B1&l=40 adresinden erişilmiştir.

Bu makale iThenticate intihal tespit yazılımıyla taranmıştır. / This article has been scanned by iThenticate plagiarism detection software.

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur. / In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed.

Araştırma iki yazar tarafından yürütülmüştür (Katkı Oranı: %50-%50). / The research was conducted by two authors (Author Contribution: 50%-50%).

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır. / There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

Yazarlar, makalede yapay zekâ programlarını kullanmadığını ve yapay zekâ desteği almadığını beyan etmiştir. / The authors declared that s/he did not use artificial intelligence programs and did not receive artificial intelligence support in the article.